

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 9/2016 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CbZm 9/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“) v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu č. k. I. ÚS 356/2020-39 z 13. októbra 2020 (t. j. po 27. októbri 2020, pozn.). Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 360 eur, ako aj náhrady trov konania. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd ústavnú sťažnosť prejednal mimo poradia vzhľadom na skorší nález v predmetnej veci a pretrvávajúce prieťahy v napadnutom konaní. Sťažovateľ nepožaduje, aby okresnému súdu bol daný príkaz konať bez zbytočných prieťahov, keďže takýto príkaz mu bol už daný nálezom z 13. októbra 2020.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je v napadnutom konaní (pôvodne vedenom pod sp. zn. 1 Zm 632/2013) v postavení žalovaného vo 4. rade vo veci žaloby o nároku na zaplatenie sumy 15 211,42 eur s príslušenstvom zo zmenky. V čase podania ústavnej sťažnosti napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené.

3. Napadnuté konanie trvá vyše 9 rokov a 4 mesiace, pričom ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 356/2020-39 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Od vydania uvedeného nálezu uplynuli dva roky a dva mesiace, pričom okresný súd vo veci nerozhodol. Po vydaní špecifikovaného nálezu sťažovateľ už podal ďalšiu ústavnú sťažnosť 22. decembra 2021, ktorú ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 51/2022-16 z 3. februára 2022 odmietol (pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ namieta, že okresný súd v napadnutom konaní svojou nečinnosťou porušil označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru. Napriek konštatovaniu priet'ahov v napadnutom konaní v špecifikovanom náleze ústavného súdu okresný súd vo veci samej stále nerozhodol a zjavne nerešpektoval príkaz, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov.

5. Predmetná vec nie je právne ani fakticky zložitá, uvedené spory z nezaplatenej zmenky tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti okresného súdu, ktorý je vecne príslušný na konanie v sporoch týkajúcich sa zmieniek, šekov alebo iných cenných papierov vrátane sporov týkajúcich sa zmenkových protestov pre obvod Krajského súdu v Bratislave.

6. Sťažovateľ argumentuje, že svojím správaním nijako neprispel k vzniku zbytočných priet'ahov a celkovej dĺžke napadnutého konania, keď sa „niekoľkokrát vyjadril k predmetnému konaniu písomne, poskytol súdu prvej inštancie všetku potrebnú súčinnosť, riadne a včas predkladal všetky dôkazy, ktoré mal k dispozícii.“.

7. Sťažovateľ nesúhlasí s uznesením z 15. júla 2022, ktorým okresný súd uložil jeho právnomu zástupcovi poriadkovú pokutu vo výške 300 eur z dôvodu, že „svojou nečinnosťou bráni v riadnom priebehu konania, dlhodobo a opakovane ignoruje žiadosti súdu o poskytnutie súčinnosti, nerešpektuje a neposkytuje súčinnosť tak, aby bol zabezpečený riadny priebeh konania. Sťažovateľ uvádza, že súčinnosť neposkytol z dôvodu, že nedisponoval predmetnými dokumentami, ktoré porušovateľ požadoval...“. Proti tomuto uzneseniu podal ústavnú sťažnosť. V tomto smere je tiež relevantné, že „dôvod rekonštrukcie zmenkového spisu nikdy de iure nevznikol v dôsledku činnosti Sťažovateľa alebo jeho právneho zástupcu, ale len a len v dôsledku činnosti súdu.“. Sťažovateľ argumentuje, že v napadnutom konaní vystupoval aktívne, preto mu nemožno pričítať žiadne priet'ahy.

8. Sťažovateľ namieta, že napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani po deviatich rokoch, štyroch mesiacoch a ôsmich dňoch. Od posledného nálezu z 13. októbra 2020 pritom uplynuli dva roky, dva mesiace a jeden deň, čo je zo strany okresného súdu zjavne neprimerané a nezlučiteľné s obsahom označených práv. Touto ústavnou sťažnosťou napáda len obdobie od vydania špecifikovaného nálezu ústavného súdu.

9. Po vydaní nálezu okresný súd nezjednal nápravu a nevykonal kroky smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu. Dňa 5. januára 2021 došlo k zmene zákonného sudcu, ktorý vo veci nevykonal žiaden úkon. Oznámenie o zmene zákonného sudcu spolu s pokynom na rekonštrukciu a žiadosťou o poskytnutie súčinnosti zaslal okresný súd až 11. mája 2021 (doba 6 mesiacov a 14 dní od dispozície s nálezom). Následne predsedníčka okresného súdu nariadila rekonštrukciu súdneho

spisu, pokyn na rekonštrukciu bol sťažovateľovi doručený 24. mája 2021. Okresný súd bol opätovne nečinný od 11. mája 2021 do 28. februára 2022, keď okresný súd opätovne zaslal oznámenie o zmene sudcu spolu so žiadosťou o poskytnutie súčinnosti, čo je doba 9 mesiacov a 17 dní. Okresný súd bol takto súhrnne nečinný spolu jeden rok a štyri mesiace, čo výrazne ovplyvnilo celkovú dĺžku napadnutého konania. Dochádzalo teda len k zmenám zákonného sudcu, ku krokom smerujúcim k rekonštrukcii spisu, pričom okresný súd doteraz nenariadil termín pojednávania a nevykonal ani iný úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu.

10. Dňa 7. októbra 2021 došlo k opätovnej zmene zákonného sudcu, ktorý sťažovateľa opätovne vyzval k poskytnutiu súčinnosti pri rekonštrukcii spisu (výzva doručená až 16. marca 2022). Zákonný sudca následne uložil právnomu zástupcovi sťažovateľa spomenutú poriadkovú pokutu. K podaniu ústavnej sťažnosti však nevykonal žiaden úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu. Zmeny zákonného sudcu majú vplyv na celkovú dĺžku súdneho konania, avšak zodpovednosť v tomto smere znáša všeobecný súd.

11. Na uznesenie o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľ reagoval komplexným podaním z 22. júla 2022, v ktorom uviedol, že stratil jeden z USB kľúčov, na ktorom mal iba kópiu vo Worde zmenkových námietok podaných v tomto súdnom konaní. Sťažovateľ tiež uviedol, že nemá originál, kópiu alebo sken zmenkových námietok s prezenčnou pečiatkou.

12. Predmet konania má pre sťažovateľa ekonomický, finančný a satisfakčný význam, keďže stále nevie, či bude povinný zaplatiť zmenkovú sumu. Plynutím času sa navyše aj navyšujú trovy konania. Identický žalobca napokon vedie aj proti sťažovateľovi viaceré súdne konania, čo celkovo znásobuje pocit právnej neistoty u sťažovateľa.

13. Sťažovateľ poukázal na priebeh napadnutého konania, keď okresný súd vydal zmenkový platobný rozkaz 14. januára 2014, proti ktorému sťažovateľ podal námietky, o ktorých okresný súd nerozhodol. Okresný súd je aktívny len v rozsahu rekonštrukcie spisu, teda jeho činnosť sa netýka meritórného rozhodovania. Sťažovateľ nepozná dôvod a ani rozsah rekonštrukcie súdneho spisu. Sťažovateľ podal aj sťažnosť na prietahy v konaní, avšak predsedníčka okresného súdu túto sťažnosť neakceptovala a neprejavila snahu napraviť vzniknutý stav.

14. Podľa sťažovateľa sú dané podmienky aj na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Okresný súd zodpovedá za nehmotnú ujmu v podobe „*intenzívneho zásahu do jeho základných ľudských práv a stratu dôvery v naplnenie pojmu materiálny právny štát*“.

15. Pokiaľ ide o určenie výšky primeraného finančného zadost'učinenia, sťažovateľ poukazuje na metódu výpočtu, ktorý uviedol Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rozsudku vo veci Apicella proti Taliansku z 29. 3. 2006, podľa tohto výpočtu by sa malo vychádzať z „*výpočtového základu v sume medzi 1.000,- až 1.500,- EUR za rok konania (nie za rok prietahu)... Výsledok vnútroštátneho konania... pritom nie je relevantný, pokiaľ ide o nemajetkovú ujmu, ktorá bola spôsobená dĺžkou konania.*“.

16. Z dôvodu ekonomickej blízkosti krajín sťažovateľ tiež poukazuje na stanovisko občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. Cpjn 206/2010 z 13. apríla 2011, „*ktoré zjednotilo judikatúru v otázke odškodňovania za neprimerane dlhé prietahy v konaní, a to ako v prípade súdnych konaní aj v prípadoch konaní správnych*...“ ,

a tiež na metódu výpočtu odškodnenia uvedenú v tomto stanovisku. Sumy uvedené v tomto stanovisku sťažovateľ navrhuje upraviť o úroveň inflácie za čas, ktorý uplynul od jeho prijatia.

17. Vychádzajúc z uvedených kritérií, by mala byť suma finančného zadost'učinenia za rozhodné obdobie (2 roky, 2 mesiace a 1 deň) 1 770 eur (bez pripočítania mesiacov za čas konania pred ústavným súdom). Vzhľadom na celkové trvanie napadnutého konania je potrebné uvedenú sumu zvýšiť o 50 %, k prieťahom sťažovateľ nijako neprispel, zodpovednosť nesie výlučne okresný súd, čím sú splnené podmienky na zvýšenie o 40 % (20 % + 20 %), preto výška finančného zadost'učinenia by mala byť okolo sumy 3 360 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

18. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

19. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01, I. ÚS 66/02). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý možno vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

20. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ namieta postup okresného súdu po právoplatnosti nálezu ústavného súdu z 13. októbra 2020, t. j. obdobie od 27. októbra 2020, v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je to obdobie približne dva roky a tri mesiace. Vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, z jej príloh a zo zistení ústavného súdu, vyplýva, že v napadnutom konaní okresný súd vydal 14. januára 2014 zmenkový platobný rozkaz, proti ktorému sťažovateľ podal námietky, o ktorých doteraz okresný súd nerozhodol.

21. Dňa 10. februára 2021 predsedníčka okresného súdu vydala pokyn na rekonštrukciu súdneho spisu podľa § 198 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľ bol opakovane vyzvaný na poskytnutie súčinnosti pri rekonštrukcii spisu v zmysle § 198 ods. 3 vyhlášky.

22. Ústavný súd vychádzal aj z odôvodnenia uznesenia č. k. 2 CbZm 9/2016-56 z 15. júla 2022, ktorým okresný súd udelil právnomu zástupcovi sťažovateľa poriadkovú pokutu vo výške 300 eur. Okresný súd v tomto uznesení uviedol, že žiadosťou o poskytnutie spolupráce pri rekonštrukcii spisu z 11. mája 2021 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v lehote 15 dní doložil súdu námietky proti zmenkovému platobnému rozkazu, vyjadrenia k žalobe spolu s prílohami, plnú moc udelenú na zastupovanie v predmetnom konaní a ďalšie listiny, ktoré v tomto súdnom konaní dokladal do spisu. Zároveň ho vyzval, aby „v prípade, že žiadanými písomnosťami nedisponuje, oznámil túto skutočnosť súdu v stanovenej lehote.“. Žiadosť bola doručená 24. mája 2021

právnemu zástupcovi, ktorý na túto žiadosť nijako nereagoval. Okresný súd prípisom z 23. decembra 2021 urgoval právneho zástupcu sťažovateľa pod hrozbou poriadkovej pokuty, aby v lehote 30 dní doložil súdu požadované dokumenty. Zároveň vyzval právneho zástupcu, aby oznámil v uvedenej lehote aj skutočnosť, že uvedenými dokumentmi nedisponuje. Uvedený prípis bol doručený 13. marca 2022 právnemu zástupcovi, ktorý reagoval tak, že „*predmetnými rovnopismi listín žalovaný 4/ nedisponuje, avšak vyššie uvedené listiny vie poskytnúť súdu výlučne elektronicky (bez podpisov) na základe dodatočnej výzvy zo strany súdu.*“. Prípisom z 26. apríla 2022 (doručeným právnemu zástupcovi 14. mája 2022) okresný súd právnemu zástupcovi oznámil, že „*požadované listiny postačuje doručiť súdu v elektronickej podobe. Zástupca žalovaného 4/ do vydania tohto uznesenia ostal nečinný - žiadnym spôsobom nereagoval a požadované písomnosti súdu nezaslal.*“.

23. Proti uzneseniu o poriadkovej pokute podal právny zástupca sťažovateľa ústavnú sťažnosť, ktorou namietal porušenie práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces a tiež vlastníckeho práva. Ústavný súd ústavnú sťažnosť uznesením č. k. IV. ÚS 671/2022-17 z 19. decembra 2022 odmietol ako zjavne neopodstatnenú. V bode 22 uznesenia ústavný súd uviedol, že v súlade s § 102 ods. 1 Civilného sporového poriadku je „*conditio sine qua non*“ uloženia poriadkovej pokuty sťaženie postupu konania súdu konaním alebo opomenutím, ktoré je demonštratívne uvedené pod písm. a) až e). Z napadnutého uznesenia je zrejmé, že poskytnutie predmetných listín bolo potrebné na riadne ukončenie rekonštrukcie spisu a následne na rozhodnutie o podanej žalobe, pričom sťažovateľka nebola sankcionovaná za to, že listiny neposkytla, ale za svoju pasivitu. Na výzvu z 11. mája 2021 nereagovala, pričom na oznámenie, že súdu postačuje predložiť aj listiny v elektronickej podobe bez podpisu, rovnako nijako nerefletovala. Z pohľadu ústavného súdu námietka sťažovateľky o tom, že jej nebola určená lehota na predloženie listín ani to, v akej forme má tieto listiny doručiť, neobstojí. Sťažovateľka minimálne už od doručenia žiadosti 24. mája 2021 mala vedomosť o tom, aké listiny okresný súd požaduje, pričom nič jej nebránilo v prípade technických nejasností dopytovať sa na súde, akým spôsobom je vhodné listiny doručiť. Vzhľadom na to, že šlo o nepodpísané listiny v elektronickej podobe, nebol vylúčený ani elektronický spôsob, akým advokáti komunikujú so súdmi. Sťažovateľka mala teda k dispozícii niekoľko spôsobov ako listiny poskytnúť, teda nešlo o uloženie povinnosti, ktorú splniť nemohla. Rovnako mala sťažovateľka dostatok času adekvátne reagovať na výzvu súdu. V celom kontexte od zaslania žiadosti okresného súdu v máji 2021 do vydania napadnutého uznesenia v júli 2022 možno akceptovať, že sťažovateľka nebola riadne súčinná, čím neprispela k riadnemu postupu v konaní, ale, naopak, viac ako rok nebolo možné ustáliť, či listinami disponuje, resp. či ich predloží aspoň v elektronickej forme, pričom po uplynutí tohto obdobia oznámila, že listinami už nedisponuje vôbec.“.

24. Z uvedených skutočností je zrejmé, že sťažovateľ namietala postup okresného súdu v napadnutom konaní za rozhodné obdobie, v ktorom sa uskutočňovala rekonštrukcia súdneho spisu podľa § 198 vyhlášky. Z tohto hľadiska možno akceptovať námietku sťažovateľa, že v uvedenom období okresný súd meritórne neprejednával vec samu. Vychádzajúc zo znenia § 198 vyhlášky, skutočnosť rekonštrukcie spisu indikuje stratu alebo zničenie súdneho spisu čiastočne alebo v celom rozsahu. Presné príčiny straty alebo zničenia súdneho spisu ústavnému súdu nie sú známe. Rovnako tak je zrejmé, že právny zástupca sťažovateľa bol vyzvaný na poskytnutie súčinnosti predložením

požadovaných dokumentov, pričom právny zástupca sťažovateľa bol opakovane pasívny (na prípisov okresného súdu nijako nereagoval).

25. Je teda zjavné, že čo sa týka posudzovaného obdobia (dva roky a tri mesiace), ústavný súd už pri rozhodovaní o uznesení o uložení poriadkovej pokuty konštatoval, že právny zástupca sťažovateľa zhruba v období jednej polovice tohto obdobia (vyše jedného roka) svojím procesným postupom (ignorovaním výziev súdu) spôsobil stav, keď nebolo možné aspoň ustáliť, či požadovanými dokumentmi disponuje a či ich predloží aspoň v elektronickej forme. V tomto smere je relevantné, že ESLP napr. v rozsudku vo veci Hartman proti Českej republike z 10. 7. 2003 zohľadňoval, v akej miere sťažovatelia a ich právni zástupcovia prispeli k prieťahom v súdnom konaní (porovnaj bod 75), preto konanie právneho zástupcu v rámci vykonávania právneho zastupovania sťažovateľa v aktuálne prerokúvanej veci možno pričítať na ťarchu sťažovateľa.

26. Ústavný súd teda dospel k záveru, že v posudzovanom období došlo k opakovanej zmene zákonného sudcu a tiež prebiehala rekonštrukcia spisu, ktorú však právny zástupca svojím správaním v rámci výkonu právneho zastupovania sťažovateľa (opakované ignorovanie výziev súdu) výrazným spôsobom sťažil. Právny zástupca sťažovateľa teda postupoval spôsobom, ktorý sťažil prejednávanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. v primeranej lehote, keď rekonštrukcia spisu má vytvoriť podklad aj na ďalší postup súdu a rozhodnutie vo veci samej.

27. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

28. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu